

DOSTĘP DO WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI W SPRAWACH Z ZAKRESU OCHRONY ŚRODOWISKA

Okręgowa Rada Adwokacka, sala konferencyjna im. Henryka Krajewskiego,
al. Ujazdowskie 49, Warszawa

7 listopada 2019 r.

Fundacja ClientEarth Prawnicy dla Ziemi zaprasza na praktyczne warsztaty poświęcone znaczeniu dostępu do wymiaru sprawiedliwości w sprawach z zakresu ochrony środowiska. Spotkanie jest częścią projektu „Prawo na rzecz bardziej zielonej Europy” finansowanego przez Komisję Europejską w ramach projektu LIFE. Projekt ma na celu poprawę implementacji i stosowania prawa ochrony środowiska. W trakcie seminarium poruszone zostaną zarówno kwestie teoretyczne, związane z międzynarodowymi oraz europejskimi standardami dostępu do procedur odwoławczych w obszarze ochrony środowiska, jak i praktyczne, dotyczące przede wszystkim stosowania polskiego prawa ochrony środowiska. W roli prelegentów wystąpią praktycy prawa i pracownicy naukowcy. Udział w warsztatach zostanie zaliczony na poczet obowiązku doskonalenia zawodowego w wymiarze 5 punktów szkoleniowych.

11:30 – 11:45	<i>Rejestracja uczestników</i>
11:45 – 12:00	Otwarcie konferencji - adw. Mikołaj Pietrzak, Dziekan ORA
12:00 – 12:30	Prezentacja projektu „Prawo na rzecz bardziej zielonej Europy” – trzeci filar Konwencji z Aarhus
Małgorzata Kwiędacz - Palosz – prawniczka Fundacji ClientEarth Prawnicy dla Ziemi
12:30-13:15	Znaczenie orzecznictwa TSUE w obszarze dostępu do wymiaru sprawiedliwości w zakresie ochrony środowiska
adw. Marcin Mrowicki - Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich
13:15 – 13:45	<i>przerwa na lunch</i>
13:45 - 14:45	Polskie przepisy dotyczące dostępu do wymiaru sprawiedliwości w sprawach środowiskowych – wybrane zagadnienia
r.pr. Piotr Otawski, Partner ODJ Kancelaria Radców Prawnych Otawski, Dziura, Jędrzejewski i Partnerzy
14:45 – 15:45	Główne bariery w dostępie do wymiaru sprawiedliwości w sprawach środowiskowych w Polsce
adw. Bolesław Matuszewski, partner BMG Adwokaci Matuszewski Grzelak Spółka Partnerska
15:45 – 16:15	Skarga do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka – dostęp do wymiaru sprawiedliwości w sprawach środowiskowych w orzecznictwie ETPCz
dr Adam Płoszka, adiunkt w Zakładzie Praw Człowieka WPiA UW, prawnik Kancelarii Pietrzak Sidor & Wspólnicy
16:15 – 16:30	Podsumowanie i zakończenie warsztatów

Z uwagi na ograniczoną liczbę miejsc, osoby zainteresowane prosimy o zgłoszenie udziału
do dnia 25 października 2019 r. na adres mailowy: mkwiedacz@clientearth.org

Dostęp do wymiaru sprawiedliwości w sprawach środowiskowych – III filar Konwencji z Aarhus

Małgorzata Kwiędacz-Palosz

Fundacja ClientEarth Prawnicy dla Ziemi

Warszawa, 7 listopada 2019 r.

ClientEarth – kim jesteśmy?

- organizacja non-profit zajmująca się prawem środowiska
- łącząc prawo, naukę i politykę publiczną działamy na rzecz środowiska naturalnego
- zmiany klimatyczne, energia, demokracja środowiskowa, ochrona przyrody, lasy i zdrowie
- na rzecz poprawy dostępu do wymiaru sprawiedliwości w UE

Prawo na rzecz bardziej zielonej Europy

Zdobywanie wiedzy i doświadczenia
Wymiana dobrych praktyk
Poprawa dostępu do wymiaru
sprawiedliwości w sprawach
dotyczących ochrony środowiska

W ramach projektu A2J EARL finansowanego
przez Komisję Europejską w ramach projektu LIFE.

www.clientearth.org/access-justice-greener-europe

Obwieszczenie Komisji w sprawie dostępu do wymiaru sprawiedliwości w dziedzinie ochrony środowiska (2017/C 275/01)

Zapewnienie osobom prywatnym i organizacjom pozarządowym dostępu do wymiaru sprawiedliwości zgodnie z konwencją z Aarhus jest, obok wypełnienia międzynarodowego zobowiązania, **ważnym narzędziem umożliwiającym państwom członkowskim skuteczniejsze wykonywanie unijnych przepisów ochrony środowiska** bez potrzeby interwencji ze strony Komisji.

Cele projektu

Lepsza implementacja i stosowanie europejskiego prawa ochrony środowiska dzięki efektywnemu dostępowi do sprawiedliwości:

- podnoszenie świadomości co do istniejących już przepisów oraz orzecznictwa
- budowanie świadomości
- wyjaśnienie wyzwań oraz przeszkód związanych z dostępem do sprawiedliwości na poziomie UE oraz w państwach członkowskich
- informacja o możliwościach pokonania istniejących przeszkód prawnych

Działania w ramach projektu

1. Newsletter
2. Baza prawników działających w interesie publicznym
3. Praktyczny podręcznik zawierający orzecznictwo TSUE oraz zalecenia Komitetu ds. Przestrzegania Konwencji z Aarhus
4. Toolkit – syntetyczne informacje na temat dostępu do wymiaru sprawiedliwości w sprawach środowiskowych

5. Cyfrowa platforma informacyjna umożliwiająca zadanie pytania prawnikom

6. Webinar

7. Szkolenia

8 szkoleń w największych Polskich miastach w 2019 r.
szkolenia prowadzone przez ClientEarth oraz ekspertów

Marzec 2020 r. – konferencja podsumowująca w Brukseli

III filar Konwencji z Aarhus

Konwencja o Dostępie do Informacji, Udziale Społeczeństwa w Podejmowaniu Decyzji oraz Dostępie do Sprawiedliwości w Sprawach Dotyczących Środowiska, tzw. Konwencja z Aarhus

- podpisana - 25.06.1998 r.; weszła w życie – 30.10.2001 r.
- 47, w tym UE
- nie jest to „zwykła” konwencja z dziedziny ochrony środowiska
- krok naprzód także w rozwoju demokracji
- zobowiązania wobec społeczeństwa
- Polska ratyfikowała w 2001 r.; 2003 r. opublikowano (Dz. U. Nr 78, poz. 706)
- 1998 r. UE podpisała; 2005 r. zatwierdziła

Konwencja w UE

- Rozporządzenie (WE) nr 1367/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 6 września 2006 r. w sprawie zastosowania postanowień Konwencji z Aarhus o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska do instytucji i organów Wspólnoty - **tzw. rozporządzenie Aarhus**
- Implementacja w prawie UE
 - Art. 4,5 i 9.1 - Dyrektywa 2003/4 w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska
 - Art.6,7 i 9.2 – szereg dyrektyw m.in. dyrektywa 2003/35/WE o udziale społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska
 - Art.9.3 – projekt dyrektywy z 2013 i komunikat Komisji z 2017

Struktura Konwencji

- Cel (art. 1) : W celu przyczynienia się do ochrony prawa każdej osoby, z obecnego oraz przyszłych pokoleń, **do życia w środowisku odpowiednim dla jej zdrowia i pomyślności**, każda ze Stron zagwarantuje, w sprawach dotyczących środowiska, uprawnienia do dostępu do informacji, udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępu do wymiaru sprawiedliwości zgodnie z postanowieniami niniejszej konwencji.
- Definicje (art. 2)
- Postanowienia ogólne (art.3): zakaz dyskryminacji (art. 3.9)
- Dostęp do informacji (art. 4 i 5)
- Udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji (art. 6, 7 i 8)
- **Dostęp do wymiaru sprawiedliwości** (art. 9)
- Kontrola przestrzegania (art. 15)

Filary Konwencji

- Zapewnienie dostępu do informacji dotyczących środowiska (**I filar**);
 - Bierne udostępnianie (art. 4)
 - Aktywne udostępnianie (art. 5)
- Zapewnienie udziału społeczeństwa w procesach decyzyjnych rzutujących na środowisko (**II filar**);
 - Decyzje indywidualne (art. 6) +GMO (art. 6bis)
 - Plany i programy oraz polityki (art. 7)
 - Akty prawne (art. 8)
- Zagwarantowanie dostępu do sprawiedliwości = dostępu do procedur odwoławczych i sądowych (**III filar**) (art. 9)
 - **W związku z prawem do informacji**
 - **W związku z udziałem społeczeństwa**
 - **W związku z naruszeniem prawa ochrony środowiska**

Dostęp do wymiaru sprawiedliwości - art. 9 ust. 1 Konwencji

Każda ze Stron zapewnia, w ramach krajowego porządku prawnego, że **każda osoba**, która stwierdzi, że jej żądanie udostępnienia informacji zgodnie z postanowieniami artykułu 4 pozostało **nierozpatrzone, niesłusznie odrzucone w całości lub w części, załatwione nieodpowiednio lub w inny sposób potraktowane niezgodnie z postanowieniami tego artykułu**, ma dostęp do procedury odwoławczej przed sądem lub innym niezależnym i bezstronnym organem powołanym na mocy ustawy.

W sytuacji gdy Strona zapewnia takie odwołanie do sądu, umożliwia też takiej osobie dostęp do szybkiej procedury prawnej, bezpłatnej lub niedrogiej, umożliwiającej ponowne rozpatrzenie sprawy przez władzę publiczną lub rewizję przez niezależny i bezstronny organ inny niż sąd.

Ostateczne rozstrzygnięcia regulowane niniejszym ustępem 1 są wiążące dla władzy publicznej posiadającej informacje. Uzasadnienie podaje się pisemnie, przynajmniej wtedy, gdy odmawia się dostępu do informacji na mocy tego ustępu.

Wytyczne dotyczące stosowania Konwencji z Aarhus

Art. 9	Zobowiązanie	Elementy implementacji
ust. 1	dostęp do procedury odwoławczej w zakresie wniosku o udostępnienie informacji zgodnie z postanowieniami art. 4	• dostępna dla <u>każdego</u>, kto wnioskował o informację • sąd lub inny niezależny i bezstronny organ • szybkie, bezpłatne lub niedrogie, ponowne rozpatrzenie sprawy • ostateczne rozstrzygnięcia są wiążące • uzasadnienie podaje się pisemnie

art. 9 ust. 2 Konwencji

Każda ze Stron zapewni, w ramach krajowego porządku prawnego, że **członkowie zainteresowanej społeczności**: (a) mający wystarczający interes lub, alternatywnie, (b) powołujący się na naruszenie uprawnień, jeżeli przepisy postępowania administracyjnego Strony wymagają tego jako przesłanki, mają **dostęp do procedury odwoławczej przed sądem lub innym niezależnym i bezstronnym organem powołanym z mocy ustawy**, dla kwestionowania legalności z przyczyn merytorycznych lub formalnych każdej decyzji, działania lub zaniechania w sprawach regulowanych postanowieniami art. 6 oraz, jeśli przewiduje tak prawo krajowe i z zastrzeżeniem ustępu 3 poniżej, innymi postanowieniami niniejszej Konwencji.

Określenie tego, co stanowi **wystarczający interes oraz naruszenie uprawnień**, następuje zgodnie z wymaganiami prawa krajowego i stosownie do celu, jakim jest **przyznanie zainteresowanej społeczności szerokiego dostępu do wymiaru sprawiedliwości w zakresie określonym niniejszą konwencją**.

Dla osiągnięcia tego interes organizacji pozarządowej spełniającej wymagania, o których mowa w artykule 2 ustęp 5, uważa się za wystarczający w rozumieniu litery a). Taką organizację uważa się również za posiadającą uprawnienia mogące być przedmiotem naruszeń w rozumieniu litery b).

Postanowienia niniejszego ustępu 2 nie wykluczają możliwości istnienia procedury odwoławczej przed organem administracyjnym i nie mają wpływu na obowiązek wyczerpania administracyjnych procedur odwoławczych przed skorzystaniem z sądowej procedury odwoławczej, jeżeli taki obowiązek jest przewidziany w prawie krajowym.

ust. 2

dostęp do procedury odwoławczej dla kwestionowania decyzji, działania lub zaniechania w sprawach regulowanych postanowieniami artykułu 6 oraz innymi istotnymi postanowieniami Konwencji

- przed sądem lub innym niezależnym i bezstronnym organem powołanym z mocy ustawy, dla kwestionowania legalności z przyczyn merytorycznych lub formalnych
- **legitymacja procesowa zgodnie z wymaganiami prawa krajowego i w celu przyznania szerokiego dostępu do wymiaru sprawiedliwości**
- możliwość istnienia procedury odwoławczej przed organem administracyjnym

3. Dodatkowo i bez naruszania postanowień odnoszących się do procedur odwoławczych, o których mowa w ustępach 1 i 2, każda ze Stron zapewnia, że **członkowie społeczeństwa spełniający wymagania, o ile takie istnieją, określone w prawie krajowym, mają dostęp do administracyjnej lub sądowej procedury umożliwiającej kwestionowanie działań lub zaniechań osób prywatnych lub władz publicznych naruszających przepisy jej prawa krajowego w dziedzinie środowiska.**

Art. 9 - dostęp do wymiaru sprawiedliwości w zakresie działań lub zaniechań w dziedzinie środowiska

ust. 3	dostęp do procedury odwoławczej umożliwiającej kwestionowanie działań lub zaniechań osób prywatnych lub władz publicznych naruszających postanowienia jej prawa krajowego w dziedzinie środowiska	• administracyjne procedury odwoławcze • sądowej procedury odwoławczej • wymagania do spełnienia przez członków społeczeństwa, o ile takie istnieją w prawie krajowym
--------	---	--

test sprawdzający zgodność z art. 9 ust. 3 Konwencji

- ACCC/C/2008/31 (Niemcy): *".... Strony nie mogą przyjmować klauzuli "w przypadku gdy spełniają wymagania, o ile takie istnieją, w prawie krajowym" jako wymówki do wprowadzenia lub utrzymania tak ścisłych kryteriów, że skutecznie uniemożliwiają wszystkim lub prawie wszystkim członkom społeczeństwa, w tym organizacjom pozarządowym zajmującym się ochroną środowiska, kwestionowanie działań lub zaniechań naruszających prawo krajowe w dziedzinie środowiska"*

ust. 4 – ustalenie standardów w odniesieniu do procedur z poprzednich ustępów;

procedury te mają przewidywać **odpowiednie i prawnie skuteczne środki zaradcze**, włączając w to, jeśli okaże się to potrzebne, wstrzymanie wykonania kwestionowanego działania, oraz być **bezstronne, oparte na zasadzie równości, terminowe i niedyskryminacyjne ze względu na koszty**.

ust. 5 – obowiązek zapewnienia informowania społeczeństwa o
dostępie do administracyjnych lub sądowych środków
odwoławczych oraz rozważenia stworzenia odpowiedniego
mechanizmu udzielania pomocy, aby zlikwidować lub
zredukować finansowe i inne ograniczenia dostępu do wymiaru
sprawiedliwości.

art. 15 Konwencji z Aarhus

Spotkanie Stron ustanawia, na zasadzie porozumienia, **dobrowolny mechanizm o charakterze niespornym, niesądowym i doradczym**, do przeglądu przestrzegania postanowień niniejszej Konwencji.

Mechanizm ten musi umożliwiać rozpatrywanie powiadomień od społeczeństwa w sprawach związanych z niniejszą Konwencją.

Komitet ds. Przestrzegania Konwencji z Aarhus (Aarhus Convention Compliance Committee)

- 9 członków, wybieranych w drodze konsensusu, na kadencje 6-letnie
- rozpoznawanie zgłoszeń Stron Konwencji, odesłań Sekretariatu i **powiadomień ze społeczeństwa**
- przygotowywanie raportów na temat przestrzegania Konwencji na wniosek Spotkania Stron
- monitorowanie, ocena i ułatwianie wdrażania i zgodności obowiązkami sprawozdawczymi Stron Konwencji
- **Guide to the Aarhus Convention Compliance Committee**

Powiadomienia od społeczeństwa

- większość (59%) NGOs; osoby fizyczne (27%); grupy organizacji pozarządowych i grupy osób fizycznych
- na piśmie, za pośrednictwem sekretariatu, poparte informacjami potwierdzającymi ("*corroborating information*")
- format: <https://www.unece.org/env/pp/cc/com.html>
- pocztą elektroniczną na adres: aarhus.compliance@unece.org

Kto może złożyć powiadomienie

- Każdy; nie ma potrzeby bycia reprezentowanym przez prawnika
- ust. 20 decyzji I/7 powiadomienia nie mogą być:
 - (a) anonimowe;
 - (b) sporządzone z nadużyciem prawa do powiadomienia;
 - (c) oczywiście pozbawione sensu lub
 - (d) niezgodne z postanowieniami decyzji lub Konwencji.
- wyczerpanie krajowych środków odwoławczych - rozsądne wysiłki w celu zwrócenia uwagi administracji krajowej, a zwłaszcza sądów;
- dlaczego nie było skutecznych środków zaradczych

- Min. 5 tygodni przed posiedzeniem (3 razy w roku)
- pod kątem wstępnej dopuszczalności
- udział w przesłuchaniu
- wstępnie dopuszczalne - przekazywane **Stronie** (5 miesięcy na przedstawienie pisemnych wyjaśnień lub oświadczeń)
- **przekazujący** - uwagi do odpowiedzi państwa i informacje na temat wszelkich istotnych nowych wydarzeń, gdy tylko do nich dojdzie
- **każdy inny zainteresowany członek społeczeństwa** - przedstawienie swoich poglądów jako oświadczenie obserwatora
- wysłuchanie publiczne, chyba że tylko kwestie prawne

Zakres kontroli

- Powiadomienie musi zawierać zarzut naruszenia jednego lub kilku postanowień Konwencji
- Komitet oceni, czy prawo lub praktyka krajowa będące przedmiotem skargi są zgodna z przepisami szczególnymi
- Komitet nie oceni, czy prawo lub praktyka jest w inny sposób nielegalne, na przykład na mocy prawa krajowego lub prawa unijnego

- 1.powiadomienie
- 2.rejestracja
- 3.wstępna dopuszczalność
- 4.przekazanie zainteresowanej Stronie
- 5.obrady Komitetu
- 6.przesłuchanie
7. obrady nad projektem zaleceń
8. rekomendacja dla Strony – przed the Meeting of the Parties (Spotkanie Stron)
9. przyjęcie zaleceń
- 10.wdrażanie zaleceń – pomiędzy MoP
11. zatwierdzenie zaleceń przez MoP
12. Follow – up

Środki egzekwowania

Spotkanie Stron może :

- wystosować **poradę** i wspomóc Stronę w wysiłkach na rzecz implementacji;
- wystosować **zalecenie** dot. szczególnych środków;
- zażądać **przedstawienia strategii** osiągania zgodności z Konwencją, wraz z harmonogramem czasowym oraz **raportowania** do Komitetu o jej realizacji;
- wydać oświadczenie o **stwierdzeniu naruszenia Konwencji**;
- wydać **ostrzeżenie**;
- **zawiesić** stosowanie w odniesieniu do Strony praw i przywilejów

Wątpliwości co do zgodności prawodawstwa polskiego z Konwencją z Aarhus

- niemożność zaskarżenia planu urządzenia lasu przed sądami administracyjnymi, znak: ACCC/C/2017/146 Polska
- braku dostępu do sądu w odniesieniu do planów i programów: ACCC/C/2016/151 Polska (plany ochrony powietrza), ACCC/C/2018/158 Polska (wieloletnie łowieckie plany hodowlane)

- **Wątpliwości co do zgodności prawodawstwa Unii Europejskiej z Konwencją z Aarhus** (znak ACCC/C/2008/32)
- zbyt rygorystyczne podejście TSUE w zakresie kryteriów legitymacji procesowej (art. 263 akapit czwarty TFUE) - **doktryna Plaumanna**, obowiązek wykazania, iż akt wpłynął na sytuację prawną ze względu na sytuację faktyczną, która odróżnia go od wszelkich innych osób, uniemożliwiła członkom społeczeństwa zaskarżenie aktów dotyczących zdrowia lub środowiska.
- art. 10 ust. 1 rozporządzenia Aarhus - Wnioski o wszczęcie wewnętrznej procedury odwoławczej dotyczącej aktów administracyjnych „nie stanowi odpowiedniego wdrożenia art. 9 ust. 3 Konwencji, gdyż obejmuje jedynie akty adresowane indywidualnie”

PRE/ACCC/C/2019/174 Sweden

- XII. 2018 r. - NSA Szwecji odmówił legitymacji do skarżenia decyzji pozwalającej na budowę NS2, pomimo że inwestycja może mieć wpływ na środowisko w Polsce.
- nie spełnia wszystkich kryteriów dla przyznania NGO legitymacji procesowej: prowadzenie działalności w Szwecji od co najmniej 3 lat, czego CE nie czyniła;
- uznał, że choć pod petycją Fundacji przeciw budowie NS2 podpisało się ponad dwa tysiące osób, nie zdołała wykazać, że popiera ją społeczność, co jest kolejnym wymogiem

Dziękuję za uwagę

Małgorzata Kwiędacz-Palosz
Lawyer, Environmental Democracy
t. +48 22 307 01 84

mkwiedacz@clientearth.org

Główne bariery w dostępie do wymiaru sprawiedliwości w sprawach środowiskowych – wybrane zagadnienia

Adw. Bolesław Matuszewski

7 listopada 2019 r.

4 bariery do skutecznego udziału w postępowaniu

- Brak postępowania administracyjnego
- Postępowanie nie dotyczy ochrony środowiska
- Trudności w spełnieniu przesłanek udziału w postępowaniu
- Wyłączenia w przepisach

1. Brak postępowania administracyjnego

- Akty planistyczne
- „Akty wewnętrzne” (np. Plan urządzania lasu)
- Postępowanie międzyinstancyjne
- Problemy:
 - Brak postępowania administracyjnego
 - Relacja do art. 44 ustawy o ocenach – brak decyzji
 - Brak interesu prawnego

- Akty planistyczne

- Art. 7 i 8 Konwencji z Aarhus:

- Plany i programy mające znaczenie dla środowiska
 - Przepisy wykonawcze i inne powszechnie obowiązujące akty normatywne, które mogą mieć znaczące oddziaływanie na środowisko

- Akty planistyczne
- Gdy brak jest postępowania administracyjnego
 - II OSK 1558/17

„(...) w samej ustawie Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi dopuszczono możliwość wniesienia skargi przez organizację społeczną w zakresie jej statutowej działalności, w sprawach dotyczących interesów prawnych innych osób, **jednakże tylko wówczas, gdy organizacja ta brała udział w postępowaniu administracyjnym** (art. 50 § 1 p.p.s.a.). Przepis ten nie może więc stanowić podstawy wniesienia skargi przez organizację społeczną, w tym stowarzyszenie, **niezależnie od naruszenia jej indywidualnego interesu prawnego lub uprawnienia**, na podstawie art. 101 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym, gdyż w przypadku aktów, których dotyczy ostatnio powołany przepis, nie można mówić o tym, że organizacja społeczna brała udział w postępowaniu administracyjnym.”

- Akty planistyczne

- Czy można zaskarżyć na podstawie art. 44 ust. 3 UOOŚ?

- Nie

„Organizacji ekologicznej służy skarga do sądu administracyjnego od **decyzji** wydanej w postępowaniu wymagającym udziału społeczeństwa, jeżeli jest to uzasadnione celami statutowymi tej organizacji, także w przypadku, gdy nie brała ona udziału w określonym postępowaniu wymagającym udziału społeczeństwa.”

- Akty planistyczne
 - **czy można skarżyć na podstawie przepisów ustrojowych samorządu?**
 - II OSK 2088/14 (5 maja 2016 r.)
 - „Na podstawie przepisu art. 101 ust. 1 u.s.g. nie można wnieść skargi w interesie społecznym (publicznym) lub w interesie innego podmiotu. Można natomiast wnieść skargę w celu ochrony swojego indywidualnego interesu prawnego naruszonego uchwałą organu gminy.”
 - „Z art. 101 ust. 1 u.s.g. nie wynika, aby organizacje społeczne mogły wnosić skargi na uchwały i zarządzenia organów gminy w interesie publicznym lub innych osób.”
 - „Zgodnie z art. 101 ust. 3 u.s.g., przepisy k.p.a. stosuje się jedynie w sprawie wezwania do usunięcia naruszenia prawa i tylko te, które dotyczą terminów załatwiania spraw. W sprawie skargi na uchwałę lub zarządzenie organu gminy nie stosuje się więc art. 31 k.p.a., który przewiduje możliwość udziału w postępowaniu administracyjnym organizacji społecznej.”

- Akty planistyczne

- Plany zagospodarowania przestrzennego

- Programy ochrony powietrza (**II SA/GI 639/17, II OSK 3218/17**)

- „nie powinno budzić wątpliwości, że adresatem uchwały są jedynie organy administracji, do których należy wdrożenie przyjętego programu.”
 - „Zaskarżony akt nie nakłada żadnych obowiązków na skarżącego jako mieszkańca województwa śląskiego”
 - „Interesu prawnego nie sposób wywodzić z wadliwości samej uchwały, która zdaniem skarżącego nie wprowadza skutecznych środków w zakresie doprowadzenia jakości powietrza do zgodności z prawem, co naraża zdrowie mieszkańców i powoduje dyskomfort psychiczny oraz ograniczenie swobody korzystania z mieszkania z uwagi na uciążliwość zapachowe.”
 - „Skarżący powołał się także na fakt, że komunikaty władz publicznych zalecają pozostawanie w mieszkaniach i konieczność zakupu oczyszczacza powietrza w celu ochrony przed negatywnymi skutkami jakości powietrza. Tymczasem zdaniem skarżącego, prawo do nienaruszonego życia prywatnego i rodzinnego oraz mieszkania, wynika z art. 8 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 z późn. zm.). Nadto, zdrowie jako dobro osobiste podlega ochronie na podstawie art. 23 w zw. z art. 24 i art. 448 Kodeksu cywilnego.”

- Plan urządzenia lasu (II OSK 2336/17)
 - „w świetle tej regulacji prawnej należy wywieść stosunek nadrzędności i podrzędności organizacyjnej Lasów Państwowych Ministrowi do spraw ochrony środowiska. Ta podległość organizacyjna zatem wyłączna właściwość sądu administracyjnego.”
 - „pod podjęciem planu lasu rozumie się podstawowy dokument gospodarki leśnej opracowywany dla określonego obiektu, zawierający opis i ocenę stanu lasu oraz cele, zadania i sposoby prowadzenia gospodarki leśnej. Z określonego charakteru, który nadaje planowi moc dokumentu nie ma podstaw do wyprowadzenia, że jest to decyzja, czy też inny akt lub czynność dotycząca uprawnień i obowiązków wynikająca z przepisu prawa. Nie spełnia bowiem podstawowego celu określenia uprawnień lub obowiązku podlegającego wykonaniu, a jest aktem kierownictwa skierowanym wobec państwowej jednostki organizacyjnej.”
 - „zatwierdzenie planu jest czynnością o charakterze wewnętrznym podejmowaną w związku z wykonywaniem zadań o charakterze właścicielskim, więc czynnością ze sfery dominium, a nie imperium.”

- Postępowanie międzyinstancyjne

- **II OSK 626/13 (18 września 2014 r.):**

- „W niniejszej sprawie bowiem postępowanie międzyinstancyjne nie zostało wszczęte gdyż żadna ze stron nie wniosła środka zaskarżenia, a wniosek Fundacji został wniesiony już po wydaniu decyzji przez organ I instancji, co jest bezsporne.”
 - „W przypadku złożenia wniosku o dopuszczenie do udziału w postępowaniu po zakończeniu postępowania pierwszoinstancyjnego, organ I instancji powinien w pierwszej kolejności ustalić, czy zostało wywołane postępowanie przed organem II instancji. W takim tylko bowiem wypadku, organ będzie miał obowiązek dokonać merytorycznego badania wniosku. W przypadku zaś ustalenia, że postępowanie II instancyjne nie toczy się, zachodzą podstawy do odmowy dopuszczenia organizacji społecznej do udziału w postępowaniu w sprawie...”
 - „warunkiem skuteczności wniosku o dopuszczenie do udziału w postępowaniu, jest pozostawanie tego postępowania w toku. Uprawnienie z art. 31 § 1 pkt 2 k.p.a. o dopuszczeniu organizacji społecznej do udziału w postępowaniu w danej sprawie ma miejsce wówczas, jeżeli postępowanie to jest w toku, bowiem instytucja ta nie funkcjonuje samodzielnie, abstrakcyjnie w oderwaniu od konkretnej sprawy.”

- **II SA/OI 101/18 (10 kwietnia 2018 r.):** Co do zasady jedynie złożenie wniosku z art. 31 § 1 pkt 2 k.p.a., po tym jak decyzja wydana w pierwszoinstancyjnym postępowaniu administracyjnym uzyskała przymiot ostateczności, samo przez się wyklucza możliwość jego merytorycznego rozpatrzenia

- Postępowanie międzyinstancyjne

- **II OSK 2237/15**

- „Organizacja ekologiczna, która nie brała udziału w postępowaniu wymagającym udziału społeczeństwa przed organem I instancji, może wnieść odwołanie, jeśli otwarty jest termin do wniesienia odwołania dla strony, której doręczono decyzję, a w przypadku wielości stron postępowania, jeśli otwarty jest termin do wniesienia odwołania chociażby dla jednej ze stron, którym doręczono decyzję. Organizacja ekologiczna, która nie brała udziału w postępowaniu zakończonym decyzją i nie wniosła odwołania w terminie otwartym dla strony, której doręczono decyzję, nie ma możliwości "usunięcia" skutków prawnych upływu terminu do wniesienia odwołania. W takiej sytuacji organizacja ekologiczna nie może skorzystać z wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia odwołania, gdyż możliwość skorzystania z wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia odwołania (art. 58 § 1 k.p.a.) służy jedynie stronie, której organ doręczył decyzję.”

2. Postępowanie jest, ale podobno nie dotyczy ono środowiska

- Sankcje administracyjne
 - **IV SA/Wa 3847/15 (21 marca 2016 r.)**
 - „Niewątpliwe zatem postępowanie w sprawie wymierzenia kary stanowi postępowanie odrębne od postępowania mającego na celu przyjęcie programu ochrony powietrza.”
 - „Przedmiotowej sankcji administracyjnej należy przypisać charakter fiskalny.”
 - „Co prawda kary administracyjne zaliczone zostały do środków finansowo-prawnych ochrony środowiska, jednak rozstrzygnięcie wydane w tym zakresie związek z ochroną środowiska będzie miało jedynie taki, że jest skutkiem niedochowania obowiązku uchwalenia planu ochrony powietrza.”
 - „Postępowanie mające na celu wymierzenie kary zmierza wyłącznie do jej ustalenia i nie powoduje obowiązków związanych ze zmianą uwarunkowań w zakresie ochrony środowiska, w tym z ochroną powietrza.”
 - „Faktu tego nie zmienia brzmienie art. 315a ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska, zgodnie z którym karę pieniężną, w drodze decyzji, wymierza wojewódzki inspektor ochrony środowiska, biorąc pod uwagę ilość i wagę stwierdzonych uchybień oraz naruszonych przez organ obowiązków.”

- **II OSK 1844/16 (20 czerwca 2018 r.)**

- „Przy nakładaniu kary administracyjnej obowiązuje konstytucyjna zasada proporcjonalności, z którą należy wiązać nie tylko wymierzenie wysokości kary, ale też taką interpretację przepisów prawa, która nie pozwala na dopuszczenie do rozszerzenia zakresu podmiotowego postępowania administracyjnego.”
- „Podmioty, które nie mają w sprawie własnego interesu prawnego a w imieniu ogólnie stojącego interesu społecznego domagają się rozstrzygnięcia w sprawie nałożenia kary pieniężnej nie spełniają przesłanek z art. 31 § 1 pkt 2 Kodeksu postępowania administracyjnego.
- „W pełni należy przyjąć za zasadne stanowisko, że przesłanka interesu społecznego występuje w sprawach, w których dokonuje się autorytatywnej konkretyzacji normy materialnego prawa administracyjnego, kształtując treść uprawnień lub obowiązków jednostek, a mające wpływ pośredni też na inne wartości, jak np. ochrona środowiska.”
- „Kara administracyjna nie kształtuje ani bezpośrednio ani pośrednio treści uprawnienia lub obowiązku. To, że nakładanie kary administracyjnej oprócz funkcji represyjnej pełni też funkcję prewencyjną nie może być podstawą do wyprowadzenia interesu społecznego jako spełnienia przesłanki dopuszczenia do udziału.”
- „Takie ujęcie, jako wyjątkowego rozwiązania oznaczenia podmiotowego w sprawie kar administracyjnych przesądza, że nie można z pozytywnych zapisów celów statutowych Fundacji wyprowadzić celu karania za naruszenie obowiązków wynikających z norm prawa materialnego. Pozostaje to w sprzeczności z konstytucyjnymi rozwiązaniami przyjętymi w demokratycznym państwie prawnym, w którym kary, w tym kary administracyjne muszą być zakwalifikowane do środków wyjątkowych, stosowanych w pełni w zgodzie z regułami proporcjonalności.”

3. Postępowanie jest, dotyczy ono środowiska, ale mamy problem z wykazaniem przesłanek udziału NGO

- Sposób formułowania celów statutowych i ich relacja do przedmiotu postępowania
 - VIII SA/Wa 226/19 „Organ administracji publicznej, do którego wpłynię wniosek z żądaniem, o którym mowa w art. 31 § 1 k.p.a., ma obowiązek przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego w zakresie spełnienia przesłanek, o których mowa w tym przepisie. Samo żądanie wszczęcia postępowania lub dopuszczenia do toczącego się postępowania administracyjnego na prawach strony, zgłoszone na podstawie art. 31 § 1 k.p.a. przez organizację społeczną, nie jest wystarczające do tego, aby wniosek taki został uwzględniony.”
 - II GSK 2591/15 „Cele działania organizacji społecznej, domagającej się dopuszczenia do udziału w postępowaniu w sprawie dotyczącej innej osoby, muszą być odpowiednio skonkretyzowane, aby możliwe było uchwycenie rzeczywistego i bezpośredniego związku pomiędzy tak pojmowanymi celami statutowymi, a postępowaniem w którym organizacja chce uczestniczyć na prawach strony”
- Status organizacji społecznej

- Interes społeczny:
- **II OSK 1050/16 (7 grudnia 2017 r.):**
 - „Za zasadnością wzięcia udziału w postępowaniu administracyjnym organizacji społecznej nie może przemawiać sama tylko chęć tego podmiotu, tylko jego wiedza, fachowość i doświadczenie w danym obszarze tematycznym, a także profesjonalizm i rozeznanie w sprawie. Udział organizacji społecznej nie powinien służyć interesowi samych tylko jej członków, lecz wspierać poszanowanie obiektywnie rozumianego interesu społecznego, przybierającego postać ochrony praw lokalnej społeczności czy też istniejących dóbr kultury w trosce o przyszłe pokolenia.”
 - „Obecność innych podmiotów w postępowaniu, które reprezentują interes społeczny, podnoszą ważne dla jego przebiegu kwestie powinna determinować dopuszczenie do udziału w nim kolejnych podmiotów. Względy interesu społecznego mogą przemawiać także za tym, ażeby kolejne podmioty do toczącego się postępowania nie zostały już dopuszczone, zwłaszcza wtedy, gdy stają się jedynie formalnie kolejnymi uczestnikami na prawach strony, bez merytorycznego wpływu na przebieg postępowania.”

- Interes społeczny

- **II OSK 2635/14 (28 czerwca 2016 r.)**

- „Jeżeli organizacja społeczna podnosi, że w wyniku realizacji inwestycji zostaną przekroczone normy jakości powietrza, to wywody, które przedstawia nie muszą już prowadzić do wniosku, że tak faktycznie się stanie, ale organizacja ta winna wskazać takie okoliczności, które świadczą o tym, że tak może się stać i okoliczności te powinny zostać wnikliwie sprawdzone w postępowaniu administracyjnym.”
- „Jeśli organizacja społeczna wskazuje np. na potencjalne zagrożenia dla tzw. klina napowietrzającego na skutek realizacji inwestycji, to winna uprawdopodobnić poprzez podanie określonych okoliczności faktycznych, że tak może się zdarzyć i dzięki m.in. jej udziałowi ta okoliczność zostanie dokładnie sprawdzona w tym postępowaniu.”

- II OSK 469/14 (29 października 2015 r.)
- „Organ odwoławczy nie jest związany stanowiskiem organu I instancji zawartym w postanowieniu o dopuszczeniu organizacji społecznej do udziału w postępowaniu oraz w postanowieniu o wszczęciu postępowania na żądanie organizacji społecznej.”
- „Również sąd administracyjny rozpoznający skargę nie jest związany stanowiskiem organów administracji określonym ww. postanowieniami.”

4. Przepisy wyłączające (niektóre)

- Art. 402 Prawa wodnego
- 185 ust. 2 oraz 2a Prawa ochrony środowiska
- Art. 25 tzw. specustawy przesyłowej

- Art.. 185 ust. 2 oraz 2a Prawa ochrony środowiska

- Istotna zmiana pozwolenia:

- IV SA/Wa 1131/16

- Istota zatem sporu sprowadza się do oceny, czy prowadzone przez Marszałka Województwa (...) postępowanie jest postępowaniem w sprawie zmiany pozwolenia zintegrowanego dotyczącej istotnej zmiany instalacji. Od kwalifikacji tego postępowania uzależnione jest zastosowanie normy art. 185 ust. 2a p.o.ś. w zw. z art. 44 ust. 1 i 2 ustawy o.o.ś. i dopuszczalność wniesienia odwołania przez Fundację. Z powyższymi normami ściśle powiązany jest art. 218 p.o.ś., który stanowi, że organ administracji zapewnia możliwość udziału społeczeństwa na zasadach i trybie określonych w ustawie o.o.ś, w postępowaniu, którego przedmiotem jest m.in. wydanie decyzji dotyczącej istotnej zmiany instalacji. Tym samym w razie zakwalifikowania postępowania jako dotyczącego istotnej zmiany instalacji na organie ciąży obowiązek zapewnienia udziału społeczeństwa.
 - Społeczeństwo bowiem ma zagwarantowany udział w postępowaniach wymagających udziału społeczeństwa, a takowymi są postępowania w przedmiocie określenia uwarunkowań środowiskowych, w których przeprowadzana jest ocena oddziaływania na środowisko. W art. 29 ustawy o.o.ś. został w sposób generalny zagwarantowany udział społeczeństwa w sprawach, w których przepisy prawa materialnego taką możliwość przewidują. Uprawnienie to jest realizowane poprzez podawanie do publicznej informacji wyszczególnionych w przepisie czynności procesowych.
 - Wskazane zatem przepisy przewidują w przypadku zmiany pozwolenia zintegrowanego dotyczącej istotnej zmiany zarówno udział społeczeństwa, jak i udział organizacji ekologicznej na prawach strony.
 - Jak stanowi art. 3 pkt 7 p.o.ś. przez istotną zmianę instalacji rozumie się taką zmianę sposobu funkcjonowania instalacji lub jej rozbudowę, która może powodować znaczące zwiększenie negatywnego oddziaływania na środowisko. (...) Zatem organ oceniając czy organizacja ekologiczna może brać udział w tym postępowaniu na prawach strony winien po pierwsze ustalić oraz rozważyć w podjętym rozstrzygnięciu czy wnioskowana zmiana instalacji będzie miała charakter istotny w rozumieniu art. 3 pkt 7 p.o.ś. Od powyższego ustalenia zależy bowiem możliwość udziału organizacji ekologicznej w tym postępowaniu oraz skutecznego wniesienia odwołania. Tymczasem organ ograniczył swoje rozważania w kwestii fundamentalnej dla wyniku rozstrzygnięcia do stwierdzenia, że wydanie decyzji zmieniającej dotychczasowe pozwolenie nie dotyczyło istotnej zmiany instalacji. A dalej - przywołano wydane w toku sprawy postanowienie w przedmiocie odmowy dopuszczenia Fundacji do udziału w sprawie.

- Czy zgodnie z Konwencją z Aarhus?
 - Wątpliwości co do jej bezpośredniego zastosowania:
 - **Wyrok NSA z 20 marca 2012 r. (II OSK 21/12):** Konwencja z Aarhus nie jest umową, która może być stosowana bezpośrednio.
 - **wyrok WSA z 10 kwietnia 2006 r. (VII SA/Wa 16/06):** Konwencja z Aarhus z dnia 25 czerwca 1998 roku o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska nie jest umową międzynarodową, która może być stosowana bezpośrednio bez konieczności dokonywania zmian w systemie prawnym państwa, które Konwencję tę podpisało i ratyfikowało. Tym samym przepisy Konwencji z Aarhus nie mogą stanowić podstawy do uznania organizacji ekologicznej za stronę w postępowaniu o pozwoleniu na budowę.
 - **Wyrok NSA z 12 grudnia 2017 r. (II OSK 1523/16)**

- Co o podobnych ograniczeniach mówią TSUE oraz ACCC?
 - co do kontroli sądowej aktów planistycznych – powinna zachodzić możliwość wszczęcia sądowej kontroli takiego aktu (C-237/07, 25 lipca 2008 r., Dieter Janecek v. Freistat Bayern)
 - Co do interesu prawnego:
 - The Party concerned has adopted environmental laws at the federal level, and the Länder (states) have competence to implement and enforce that legislation. Access to justice in environmental matters is primarily regulated at the federal level. According to the well enshrined principle in German procedural law derived from the “impairment of rights” doctrine (“Schutznormtheorie”), **access to justice is granted on the basis of whether the applicant claims infringement of his/her subjective rights. A strict application of this principle in matters of access to justice under the Convention would imply non-compliance with article 9, paragraph 3, of the Convention, since many contraventions by public authorities and private persons would not be challengeable unless it could be proven that the contravention infringes a subjective right. The requirement of infringement of subjective rights would in many cases rule out the opportunity for environmental NGOs to access review procedures, since they engage in public interest litigation.** (Germany ACCC/C/2008/31; ECE/MP.PP/C.1/2014/8, 4 June 2014, para. 95)

- Co do interesu prawnego (cd.):
 - Bearing in mind their characteristics, as summarized above, the Committee considers Detailed Spatial Plans as acts of administrative authorities which may contravene provisions of national law related to the environment. In this respect, article 9, paragraph 3, of the Convention applies also for the review of the law and practice of the Party concerned on access to justice with respect to the Detailed Spatial Plans. It follows also that for Detailed Spatial Plans the standing criteria of national law must not effectively bar all or almost all members of the public, especially environmental organizations, from challenging them in court (cf. findings on communication ACCC/C/2005/11 Belgium).

The SDA provides standing to challenge Detailed Spatial Plans to **the directly affected owners of real estate**. Environmental organizations and other members of the public do not have the possibility of challenging these plans in court. The case-law presented by the communicant confirms this approach. Besides, members of public have no possibility to challenge the SEA statements for the Detailed Spatial Plans within the scope of an appeal challenging these plans: they can challenge neither the fact that an SEA statement was not issued prior to approval of the Detailed Spatial Plan nor the disrespect of conditions set out in the SEA statement. This situation constitutes non-compliance of the Party concerned with article 9, paragraph 3, of the Convention. (Bulgaria ACCC/C/2011/58; ECE/MP.PP/C.1/2013/4, 11 January 2013, para. 70)

- Co do tego, czy sprawa dotyczy środowiska:
 - Importantly, the text of the Convention does not refer to “environmental laws”, but to “laws relating to the environment”. Article 9, paragraph 3, is not limited to “environmental laws”, e.g., laws that explicitly include the term “environment” in their title or provisions. Rather, it covers **any law that relates to the environment**, i.e. a law under any policy, including and not limited to, chemicals control and waste management, planning, transport, mining and exploitation of natural resources, agriculture, energy, taxation or maritime affairs, **which may relate in general to**, or help to protect, or harm or otherwise impact on the environment.
(Austria ACCC/C/2011/63; ECE/MP.PP/C.1/2014/3, 13 January 2014, para. 52)

- Co do całości kształtu:

- As the Committee has pointed out in its findings and recommendations with regard to communication ACCC/C/2005/11 (Belgium) (ECE/MP.PP/C.1/2006/4/Add.2, paras. 29-37), while article 9, paragraph 3, refers to “the criteria, if any, laid down in national law”, the Convention neither defines these criteria nor sets out the criteria to be avoided. Rather, the Convention is intended to allow a great deal of flexibility in defining which members of the public have access to justice.

On the one hand, the Parties are not obliged to establish a system of popular action (“actio popularis”) in their national laws with the effect that anyone can challenge any decision, act or omission relating to the environment.

On other the hand, the Parties may not take the clause “where they meet the criteria, if any, laid down in its national law” as an excuse for introducing or maintaining so strict criteria that they effectively bar all or almost all environmental organizations or other members of the public from challenging act or omissions that contravene national law relating to the environment.

This interpretation of article 9, paragraph 3, is clearly supported by the Meeting of the Parties, which in paragraph 16 of decision II/2 (promoting effective access to justice) invites those Parties which choose to apply criteria in the exercise of their discretion under article 9, paragraph 3, “to take fully into account the objective of the Convention to guarantee access to justice”.

(Denmark ACCC/C/2006/18; ECE/MP.PP/2008/5/Add.4, 29 April 2008, para. 29)

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

**Konwencja o dostępie do informacji,
udziale społeczeństwa w podejmowaniu
decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości
w sprawach dotyczących środowiska**

Aarhus 25 VI 1998 r.

Warszawa, 7 XI 2019 r.

Orzeczenia TSUE

C-243/15 Lesoochronárske zoskupenie (LZII)

- tryb prejudycjalny – Sąd Najwyższy Słowacji
- wykładnia art. 47 Karty praw podstawowych
- art. 9 Konwencji z Aarhus

Skuteczna ochrona sądowa, szeroki dostęp do wymiaru sprawiedliwości. „Status strony postępowania , gdyby był przyznany LZ pozwoliłby temu stowarzyszeniu na bardziej aktywny udział w procesie podejmowania decyzji”

Orzeczenia TSUE

C-240/09 (LZI)

- tryb prejudycjalny, Sąd Najwyższy Słowacji
- wykładnia art. 9 ust. 3 Konwencji z Aarhus

Art. 9 ust. 3 Konwencji z Aarhus jest pozbawiony bezpośredniej skuteczności na gruncie prawa UE. Zadaniem sądu jest dokonanie – tak jak to jest możliwe – wykładni przepisów proceduralnych..., aby umożliwić organizacji LZ zaskarżenie decyzji, która może być sprzeczna z prawem UE. Sąd krajowy powinien dokonać wykładni prawa zgodnie z celami art. 9 ust. 3 Konwencji.

Orzeczenia TSUE

C-237/07

- tryb prejudycjalny, NSA Niemiec (Dieter Janecek)

Art. 7 ust. 3 dyr. 96/62 zm. Rozporządzenie 1882/2003 powinien być interpretowany tak, że w przypadku niebezpieczeństwa przekroczenia dopuszczalnych wartości lub progów alarmowych bezpośrednio dotknięte jednostki mogą domagać się od organów krajowych sporządzenia planów działań nawet, gdy dysponują innymi jeszcze środkami. Państwa pod kontrolą sądów krajowych są zobowiązane do przyjęcia odpowiednich środków (ograniczających niebezpieczeństwo).

Orzeczenia TSUE

C-115/09

- tryb prejudycjalny, NSA Pł. Westfalii (Bund für Umwelt und Naturschutz)

Art. 10a dyrektywy 85/337 (zm. 2003/35) sprzeciwia się przepisom, które nie przyznają organizacji pozarządowej działającej na rzecz ochrony środowiska możliwości wystąpienia przed sądem przeciwko decyzji w sprawie zezwolenia na przedsięwzięcie mogące „znaczaco oddziaływać na środowisko” z uwagi na to, że przepis art. 10a dyrektywy chroni tylko interesy ogółu a nie jednostek.

Orzeczenia TSUE

C-664/15

- Trybunał Administracyjny Austrii
- Wykładnia art. 9 ust. 3 Konwencji z Aarhus i art. 47 Karty praw podstawowych – organizacja ochrony środowiska powinna mieć możliwość zakwestionowania przed sądem decyzji udzielającej pozwolenia na przedsięwzięcia, które mogą być sprzeczne z art. 4 dyr. 2000/60 (dyr. wodna)
- Art. 9 ust. 3 Konwencji sprzeciwiają się krajowym przepisom proceduralnym, które wykluczają organizacje ochrony środowiska z prawa udziału jako strony w postępowaniu i ograniczają je prawo do skargi
- Należy sprzeciwić się naruszeniu reguły prekluzyjnej w postępowaniu na organizacje ochrony środowiska

Orzeczenia TSUE

C-416/10

- Sąd Najwyższy Słowacji (Jozef Križan i inni)
- Art. 267 TFUE: jeśli nawet w danej sprawie orzeka TK to SN ma obowiązek skierować wniosek o orzeczenie w trybie prejudycjalnym do TSUE
- Dyr. 96/61 wymaga dostępu społeczności do decyzji z zakresu planowania przestrzennego
- Art. 15a dyr. 96/61 umożliwia wniesienie do sądu o zarządzenie środków tymczasowych
- Orzeczenie sądu uwzględniające art. 9 ust. 2,4 Konwencji stwierdzające nieważność pozwolenia udzielonego z naruszeniem przepisów dyrektywy nie może stanowić nieuzasadnionego naruszenia prawa własności

Orzeczenia TSUE

C-128/09, C-131/09, C-134/09, C-135/09

- tryb prejudycjalny, Conseil d'État
- Art. 9 ust. 2 Konwencji z Aarhus należy interpretować w taki sposób, że gdy przedsięwzięcie zatwierdzono aktem ustawodawczym, należy sprawdzić, czy spełnia on:
 - przepisy dyrektywy 85/337 (zm. 2003/35)

W przypadku braku możliwości wniesienia skargi na ten akt, każdy sąd po przeprowadzeniu kontroli może odstąpić od stosowania tego aktu ustawodawczego.

Orzeczenia TSUE

C-263/08

- Szwedzki sąd Högsta domstolen
- Przedsięwzięcie dot. odprowadzania wód gruntowych przenikających do tunelu, w którym są przewody elektryczne wchodzi w zakres zał. II do dyr. 85/337 niezależnie od końcowego przeznaczenia gruntu
- Członkowie zainteresowanej społeczności powinni mieć prawo odwołania się od rozstrzygnięcia
- Art. 10a dyr. 85/337 (zm. 2003/35) nie pozwala na ograniczanie liczby członków stowarzyszenia, które odwołuje się od decyzji do co najmniej 2000 osób

Orzeczenia TSUE

C-260/11

- Sąd Najwyższy Zjednoczonego Królestwa (The Queen na wniosek W. Edwardsa, L. Pallikaropoulou)
- Obciążenie kosztami

Nie można uniemożliwić wszczęcia postępowania ze względów na koszty. Potrzebna jest obiektywna analiza kosztów.

Komunikat Komisji – C (2017)2616

Obwieszczenie Komisji w sprawie dostępu do wymiaru sprawiedliwości w dziedzinie ochrony środowiska

- Prawo UE, zobowiązanie międzynarodowe (Konwencje) zapewniają spójne ramy dotyczące dostępu do wymiaru sprawiedliwości
- Wnoszenie spraw do TSUE umożliwia orzekanie o wykładni i ważności aktów prawnych
- Komunikat Komisji – ułatwienie dla społeczeństwa, państw i sądów krajowych oraz zawodów prawniczych

KANCELARIA RADCÓW PRAWNYCH

OTAWSKI
DZIURA
JĘDRZEJEWSKI
I PARTNERZY

Polskie przepisy dotyczące dostępu do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska

Radca prawny, dr Piotr Otawski

Warszawa, 7 listopada 2019 r.

Składowe gwarancji dostępu do wymiaru sprawiedliwości

- *Informacje o toczącym się postępowaniu*
- *Możliwość czynnego udziału w postępowaniu*
- *Prawo do procedur odwoławczych*

Regulacje konwencji z Aarhus

Członkowie zainteresowanej społeczności:

- a) mający wystarczający interes; lub alternatywnie,
- b) powołujący się na naruszenie uprawnień, jeśli przepisy postępowania administracyjnego Strony wymagają tego jako przesłanki, mają dostęp do procedury odwoławczej przed sądem lub innym niezależnym i bezstronnym organem powołanym z mocy ustawy, dla kwestionowania legalności z przyczyn merytorycznych lub formalnych każdej decyzji, działania lub zaniechania w sprawach regulowanych postanowieniami artykułu 6 oraz, jeśli przewiduje tak prawo krajowe i z zastrzeżeniem ustępu 3 poniżej, innymi postanowieniami niniejszej Konwencji.

Regulacje konwencji z Aarhus

Członkowie zainteresowanej społeczności:

- a) mający wystarczający interes; lub alternatywnie,
- b) powołujący się na naruszenie uprawnień, jeśli przepisy postępowania administracyjnego Strony wymagają tego jako przesłanki, mają dostęp do procedury odwoławczej przed sądem lub innym niezależnym i bezstronnym organem powołanym z mocy ustawy, dla kwestionowania legalności z przyczyn merytorycznych lub formalnych każdej decyzji, działania lub zaniechania w sprawach regulowanych postanowieniami artykułu 6 oraz, jeśli przewiduje tak prawo krajowe i z zastrzeżeniem ustępu 3 poniżej, innymi postanowieniami niniejszej Konwencji.

Regulacje konwencji z Aarhus

Określenie tego, co stanowi wystarczający interes oraz naruszenie uprawnień, następuje zgodnie z wymaganiami prawa krajowego i stosownie do celu, jakim jest przyznanie zainteresowanej społeczności szerokiego dostępu do wymiaru sprawiedliwości w zakresie określonym niniejszą konwencją.

Dla osiągnięcia tego interes organizacji pozarządowej spełniającej wymagania, o których mowa w artykule 2 ustęp 5, uważa się za wystarczający w rozumieniu litery a). Taką organizację uważa się również za posiadającą uprawnienia mogące być przedmiotem naruszeń w rozumieniu litery b).

Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko

Art. 33 – obowiązki informacyjne

Art. 34 – 36 – wnoszenie uwag i wniosków do postępowania

Art. 44 – udział organizacji ekologicznych w postępowaniach na prawach strony

Ustawa na poziomie regulacji horyzontalnych nie określa zasad udziału w postępowaniu osób fizycznych

Uprawnienia organizacji ekologicznych

- *Warunki:*

- *Organizacja społeczna jest organizacją ekologiczną – działalność na rzecz ochrony środowiska wskazana w celach statutowych organizacji*
- *Wniosek o dopuszczenia do udziału w postępowaniu*
- *Działalność przynajmniej 12 miesięcy przed wszczęciem postępowania administracyjnego*
- *Możliwość wnoszenia odwołań*
- *Możliwość wnoszenia skargi do sądu administracyjnego, nawet gdy organizacja nie brała udziału w postępowaniu administracyjnym*

Postępowania w toku, których przeprowadzana jest ocena oddziaływania na środowisko

- decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach w przypadku przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko
- decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko
- decyzje o zezwoleniu na budowę, o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej - jeśli prowadzona ponowna ocena
- decyzje o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego – jeśli prowadzona ponowna ocena
- decyzji o pozwoleniu na realizację inwestycji w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 8 lipca 2010 r. o szczególnych zasadach przygotowania do realizacji inwestycji w zakresie budowli przeciwpowodziowych – jeśli prowadzona ponowna ocena

Charakter prawny decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach

- Wiąże organy wydające decyzje wskazane w art. 72 ust. 1
- Wiąże organy wydające decyzje określające warunki korzystania ze środowiska, w zakresie w jakim ma być uwzględniona przy wydawaniu tych decyzji
 - Art. 86 uooś
- Wykonalność decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach i możliwość wstrzymania wykonalności decyzji

Decyzje następcze- ustawa o przygotowaniu i realizacji

- Jeżeli nie ma ponownej oceny oddziaływania na środowisko, to brak jest możliwości udziału w postępowaniu, a tym samym możliwości kwestionowania sposobu transponowania obowiązków wynikających z decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach
- Przepisy specustaw

Decyzje następcze

Art. 31 ust. 1. Nie stwierdza się nieważności ostatecznej decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, jeżeli wniosek o stwierdzenie nieważności tej decyzji został złożony po upływie 14 dni od dnia, w którym decyzja stała się ostateczna, a inwestor rozpoczął budowę drogi.

2. W przypadku uwzględnienia skargi na decyzję o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, której nadano rygor natychmiastowej wykonalności, sąd administracyjny po upływie 14 dni od dnia rozpoczęcia budowy drogi może stwierdzić jedynie, że decyzja narusza prawo z przyczyn wyszczególnionych w art. 145 lub 156 Kodeksu postępowania administracyjnego.

Decyzja następcze – ustawa o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych

- Art. 25 ust. 1. Decyzje, o których mowa w art. 5 ust. 1, art. 13 ust. 1, art. 14 ust. 1 oraz art. 15 ust. 1, podlegają natychmiastowemu wykonaniu.
- 2. Odwołanie od decyzji, o których mowa w ust. 1, wnosi się w terminie 7 dni od dnia ich doręczenia stronie albo w terminie 14 dni od dnia obwieszczenia lub doręczenia zawiadomienia o ich wydaniu.
- 3. Odwołanie od decyzji, o których mowa w ust. 1, powinno zawierać zarzuty odnoszące się do decyzji, określać istotę i zakres żądania będącego przedmiotem odwołania oraz wskazywać dowody uzasadniające to żądanie.

Decyzja następcze – ustawa o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych

Art. 27 ust. 1. Nie stwierdza się nieważności ostatecznej decyzji o ustaleniu lokalizacji strategicznej inwestycji w zakresie sieci przesyłowej, jeżeli wniosek o stwierdzenie nieważności tej decyzji został złożony po upływie 14 dni od dnia, w którym decyzja stała się ostateczna, a inwestor rozpoczął budowę. Przepis art. 158 § 2 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego stosuje się odpowiednio.

2. W przypadku uwzględnienia skargi na decyzję o ustaleniu lokalizacji strategicznej inwestycji w zakresie sieci przesyłowej, sąd administracyjny po upływie 14 dni od dnia rozpoczęcia budowy nie uchyla tej decyzji, lecz stwierdza, że decyzja ta narusza prawo z przyczyn wymienionych w art. 145 lub art. 156 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego.

3. W przypadku stwierdzenia nieważności decyzji o ustaleniu lokalizacji strategicznej inwestycji w zakresie sieci przesyłowej albo stwierdzenia, że decyzja ta została wydana z naruszeniem prawa, naprawienie szkody powstałej w wykonaniu tej decyzji może nastąpić wyłącznie przez zapłatę odpowiedniej sumy pieniężnej na rzecz poszkodowanego.

4. Nie uchyla się decyzji o ustaleniu lokalizacji strategicznej inwestycji w zakresie sieci przesyłowej w trybie wznowienia postępowania, jeżeli wniosek o wznowienie postępowania został złożony po upływie 14 dni od dnia, w którym decyzja ta stała się ostateczna, a inwestor rozpoczął budowę.

5. Przepisy ust. 1-4 stosuje się odpowiednio do decyzji o pozwoleniu na budowę dla strategicznej inwestycji w zakresie sieci przesyłowej oraz decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji strategicznej inwestycji w zakresie sieci przesyłowej.

Nowelizacja ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku z 19 lipca 2019 r.

Art. 74 ust. 3 Jeżeli liczba stron postępowania w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach lub innego postępowania dotyczącego tej decyzji przekracza 10, stosuje się art. 49 Kodeksu postępowania administracyjnego.

3a. Stroną postępowania w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach jest wnioskodawca oraz podmiot, któremu przysługuje prawo rzeczowe do nieruchomości znajdującej się w obszarze, na który będzie oddziaływać przedsięwzięcie w wariantcie zaproponowanym przez wnioskodawcę, z zastrzeżeniem art. 81 ust. 1. Przez obszar ten rozumie się:

- 1)** przewidywany teren, na którym będzie realizowane przedsięwzięcie, oraz obszar znajdujący się w odległości 100 m od granic tego terenu;
- 2)** działki, na których w wyniku realizacji, eksploatacji lub użytkowania przedsięwzięcia zostałyby przekroczone standardy jakości środowiska, lub
- 3)** działki znajdujące się w zasięgu znaczącego oddziaływania przedsięwzięcia, które może wprowadzić ograniczenia w zagospodarowaniu nieruchomości, zgodnie z jej aktualnym przeznaczeniem.

Nowelizacja ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku z 19 lipca 2019 r.

3b. Prawo rzeczowe do nieruchomości znajdującej się w obszarze, na który będzie oddziaływać przedsięwzięcie, organ ustala na podstawie dokumentu, o którym mowa w ust. 1 pkt 6, lub innych dokumentów przedłożonych przez wnoszącego podanie, przy czym domniemywa się, że dane zawarte w tych dokumentach są prawdziwe. Doręczenie dokonane na adres ustalony na podstawie dokumentu, o którym mowa w ust. 1 pkt 6, jest skuteczne.

3c. W przypadku gdy w dniu wszczęcia postępowania w sprawie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dokument, o którym mowa w ust. 1 pkt 6, zawiera nieaktualne dane lub w przypadku gdy dane te stały się nieaktualne na skutek śmierci jednej ze stron tego postępowania, nie stosuje się art. 97 § 1 pkt 1 i 4 Kodeksu postępowania administracyjnego.

Nowelizacja ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku z 19 lipca 2019 r.

3d. W przypadku gdy po doręczeniu stronie zawiadomienia o wszczęciu postępowania w sprawie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, z wyjątkiem zawiadomienia w trybie określonym w art. 49 Kodeksu postępowania administracyjnego, nastąpi:

- 1) zbycie własności lub prawa użytkowania wieczystego nieruchomości znajdującej się w obszarze, na który będzie oddziaływać przedsięwzięcie,
- 2) przeniesienie własności lub prawa użytkowania wieczystego nieruchomości znajdującej się w obszarze, na który będzie oddziaływać przedsięwzięcie, wskutek innego zdarzenia prawnego

- nabywca jest obowiązany, a w przypadku, o którym mowa w pkt 1 - nabywca i zbywca są obowiązani, do niezwłocznego zgłoszenia organowi właściwemu do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach danych nowego właściciela lub użytkownika wieczystego.

3e. Niedokonanie zgłoszenia zgodnie z ust. 3d i prowadzenie postępowania bez udziału nowego właściciela lub użytkownika wieczystego nie stanowi podstawy do wznowienia postępowania administracyjnego.

Projekt zmian

po art. 86d dodaje się art. 86e i 86f w brzmieniu:

„Art. 86e. 1. Sąd administracyjny, w przypadku zaskarżenia decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, może na wniosek skarżącego wydać postanowienie o wstrzymaniu wykonania tej decyzji w całości lub w części, jeżeli zachodzi prawdopodobieństwo, że została ona wydana z rażącym naruszeniem prawa. Przepisy art. 61 § 4–6 ustawy – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi stosuje się odpowiednio.

2. Organy właściwe do wydania decyzji, o których mowa w art. 72 ust. 1 lub do przyjęcia zgłoszeń, o których mowa w art. 72 ust. 1a, w przypadku wstrzymania wykonania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, zawieszają postępowanie w całości lub części. Przepis art. 97 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego stosuje się odpowiednio.

Projekt zmian

w art. 72 po ust. 6 dodaje się ust. 6a w brzmieniu:

„6a. Organy właściwe do wydania decyzji, o których mowa w ust. 1, udostępniają je w Biuletynie Informacji Publicznej na swojej stronie podmiotowej, w terminie 3 dni od dnia wydania decyzji na okres 7 dni.”;

Projekt zmian

Art. 86f. 1. Organizacji ekologicznej powołującej się na swoje cele statutowe służy prawo do wniesienia odwołania od decyzji, o których mowa w art. 72 ust. 1, dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, w zakresie, w jakim organ nie uwzględnił postanowień decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach lub postanowienia, o którym mowa w art. 90 ust. 1, jeżeli prowadzi ona działalność statutową w zakresie ochrony środowiska lub ochrony przyrody przez minimum 12 miesięcy przed dniem wszczęcia postępowania w sprawie tej decyzji, także w przypadku gdy nie brała ona udziału w postępowaniu prowadzonym przez organ pierwszej instancji. W postępowaniu odwoławczym organizacja ekologiczna uczestniczy na prawach strony.

2. Odwołanie wnosi się w terminie czternastu dni od dnia udostępnienia decyzji zgodnie z art. 72 ust. 6a.

3. Odwołanie powinno zawierać:

1) wskazanie, które z postanowień decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach lub postanowienia, o którym mowa w art. 90 ust. 1, nie zostały uwzględnione przez organ;

2) szczegółowe uzasadnienie.

4. Organ odwoławczy orzeka w zakresie zgodności decyzji, o których mowa w art. 72 ust. 1, z postanowieniami decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach lub postanowienia, o którym mowa w art. 90 ust. 1.

5. Organizacja ekologiczna może wnieść skargę do sądu administracyjnego w sprawie decyzji, o których mowa w art. 72 ust. 1, jeżeli uprzednio wniosła odwołanie od tej decyzji.”.

Dziękuję za uwagę

Skarga do Europejskiego Trybunału Praw
Człowieka – dostęp do wymiaru
sprawiedliwości w sprawach środowiskowych
w orzecznictwie ETPCz

Zakład Praw Człowieka

Wydziału Prawa i Administracji UW

dr Adam Płoszka

Zakład Praw Człowieka

Wydziału Prawa i Administracji UW

Prawa Człowieka

EKPC nie gwarantuje prawa do czystego środowiska, ale:

- Ochrona integralności fizycznej (art. 2) i psychicznej (art. 8)
- Ochrona przed zanieczyszczeniami (art. 1 protk. 1)

Press Unit
Unité de la Presse

Factsheet – Environment and the ECHR

June 2019

This factsheet is not exhaustive and does not bind the Court

Environment and the European Convention on Human Rights

Even though the [European Convention on Human Rights](#) does not enshrine any right to a healthy environment as such, the European Court of Human Rights has been called upon to develop its case-law in environmental matters on account of the fact that the exercise of certain Convention rights may be undermined by the existence of harm to the environment and exposure to environmental risks.

Right to life (Article 2 of the Convention)

Dangerous industrial activities

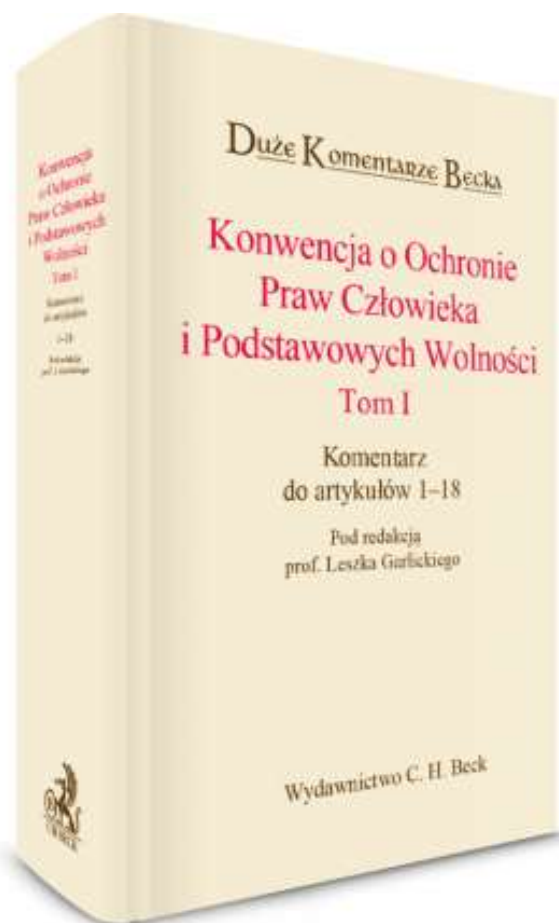
[Öneryıldız v. Turkey](#)

Zakład Praw Człowieka

Wydziału Prawa i Administracji UW

Prawa Człowieka

Zakład Praw Człowieka

Wydziału Prawa i Administracji UW

Prawa Człowieka

ARTYKUŁ 6

Prawo do rzetelnego procesu sądowego

1. Każdy ma prawo do sprawiedliwego i publicznego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą przy rozstrzyganiu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym albo o zasadności każdego oskarżenia w wytoczonej przeciwko niemu sprawie karnej.

Zakład Praw Człowieka

Wydziału Prawa i Administracji UW

Prawa Człowieka

Art. 13 EKPC

Prawo do skutecznego środka odwoławczego

Każdy, kogo prawa i wolności zawarte w niniejszej Konwencji zostały naruszone, ma prawo do skutecznego środka odwoławczego do właściwego organu państwowego także wówczas, gdy naruszenia dokonały osoby wykonujące swoje funkcje urzędowe

Zakład Praw Człowieka

Wydziału Prawa i Administracji UW

Prawa Człowieka

Prawo dostępu do sądu

„Art. 6 zabezpiecza prawo każdego do dochodzenia wszelkich roszczeń związanych z jego prawami i obowiązkami cywilnymi przed sądem”

Wyrok ETPC z dnia 21 lutego 1975 r. w sprawie Golder przeciwko Wielkiej Brytanii, par 36.

Zakład Praw Człowieka

Wydziału Prawa i Administracji UW

Prawa Człowieka

Autonomiczne rozumienie pojęcia prawa cywilnego

Artykuł 6 gwarantuje prawo dostępu do sądu w sporach między jednostkami prywatnymi, w sprawach skarg przeciwko państwu, w tym roszczeń wynikających z decyzji administracyjnych.

(zob. wyr. ETPCz w sprawie *Sporrong i Lonnroth*; w sprawie *Keegan*, par. 59; wyr. ETPCz z 1.3.2005 r. w sprawie *Linnekogel p. Szwajcarii*)

Zakład Praw Człowieka
Wydziału Prawa i Administracji UW

Prawa Człowieka

Rzeczywisty charakter sporu

Spór dotyczący prawa/obowiązku o charakterze cywilnoprawnym powinien być sporem rzeczywistym, co pozwala wykluczyć z zakresu stosowania art. 6 sprawy hipotetyczne i niepewne. Spór ten dotyczyć może nie tylko samego istnienia prawa ale także zakresu i sposobu jego rozumienia. Wynik postępowania w sposób bezpośredni musi rozstrzygać o spornym prawie.

por. wyr. ETPCz z 29.10.1991 r. w sprawie *Helmers p. Szwecji*, par. 29

Zakład Praw Człowieka
Wydziału Prawa i Administracji UW

Prawa Człowieka

Trybunał uznał, że postępowanie kwestionujące zgodność z prawem przedłużenia licencji na działanie elektrowni atomowej nie wchodzi w zakres Artykułu 6 ust. 1, ponieważ związek pomiędzy decyzją o przedłużeniu licencji a ochroną życia, integralności cielesnej i majątku był „zbyt wąty i odległy”, a skarżący nie wykazali, by osobiście zostali narażeni na niebezpieczeństwo o charakterze nie tylko szczególnym, lecz przede wszystkim bezpośrednim

Por. wyrok ETPC z dnia 26 sierpnia 1997 r. w sprawach: Balmer-Schafroth i Inni przeciwko Szwajcarii, skargi nr 67/1996/686/876; § 40;

Zakład Praw Człowieka
Wydziału Prawa i Administracji UW

Prawa Człowieka

Trybunał uznał, że Artykuł 6 ust. 1 ma zastosowanie w sprawie dotyczącej budowy zapory, która miała spowodować zalanie wioski skarżących (Wyrok ETPC w sprawie *Gorraiz Lizarraga i Inni p-ko Hiszpanii*, skarga nr 62543/00, § 36)

ETPC uznał także, że Artykuł 6 ust. 1 do sprawy dotyczącej zezwolenia na stosowanie przez kopalnię złota metody ługowania cyjankowego w pobliżu wiosek skarżących (Wyrok ETPC w sprawie *Taşkin i Inni p-ko Turcji*, skarga nr 46117/99; § 133).

Zakład Praw Człowieka

Wydziału Prawa i Administracji UW

Prawa Człowieka

Konsekwencja prawa dostępu do sądu

W wyroku ETPC w sprawie w sprawie Taşkin i Inni p-ko Turcji Trybunał stwierdził naruszenie art. 6 ust. 1 na tej podstawie, że władze nie wykonały się w rozsądnym terminie wyroku sądu administracyjnego, utrzymanego później przez turecki najwyższy sąd administracyjny, który to wyrok unieważniał zezwolenie na wydobywanie ze względu na jego niekorzystny wpływ na środowisko i zdrowie ludzkie.

Zakład Praw Człowieka

Wydziału Prawa i Administracji UW

Prawa Człowieka

NGO a dostęp do sądu

- Zgodnie z orzecznictwem ETPC NGO działające na rzecz ochrony środowiska mogą domagać się realizacji prawa dostępu do sądu, pod warunkiem, że wszczęte przez nie postępowanie dotyczy „praw cywilnych” wchodzących w zakres art. 6 ust. 1 konwencji, a zatem wykracza poza ogólny interes publiczny w zakresie ochrony środowiska.
- Wyrok ETPC z dnia 27 kwietnia 2004 w sprawie Gorraiz Lizarraga I inni p-ko Hiszpanii, skarga nr 62543/00, par. 46 i 47

Zakład Praw Człowieka

Wydziału Prawa i Administracji UW

Prawa Człowieka

Konsultacje publiczne a dostęp do sądu

- Zgodnie z orzecznictwem ETPC w przypadku gdy władze publiczne programują politykę środowiskową i gospodarczą, muszą one zapewnić, że w procesie tym zostaną uwzględnione prawa i interesy osób, których prawa na mocy art. 2 i 8 mogą zostać naruszone. W przypadku gdy takie jednostki uznają, że ich interesy nie otrzymały wystarczającej ochrony procesie decyzyjnym, mają prawo do odwołania się do sądu.

Wyrok ETPC z dnia 8 lipca 2003 r. w sprawie Hatton i Inni przeciwko Wielkiej Brytanii, skarga nr 36022/97

Wyrok ETPC z dnia 2 listopada 2006 r., w sprawie Giacomelli przeciwko Włochom, skarga nr 59909/00; par. 82, 94

Wyrok ETPC z dnia 21 lipca 2011 r., w sprawie Grimkovskaya przeciwko Ukrainie, skarga nr 38182/03, par. 69-72.

Zakład Praw Człowieka

Wydziału Prawa i Administracji UW

Prawa Człowieka

Prawo do efektywnego środka odwoławczego – aspekt proceduralny art. 2 i 8 EKPC

Skarżący argumentowali, że zakres kontroli sądowej zapewnianej przez sądy angielskie był zbyt ograniczony. W tym czasie sądy były jedynie właściwe do zbadania, czy władze działały nieracjonalnie, niezgodnie z prawem lub w sposób oczywisty nieraniezasadnie. Sądy angielskie nie były w stanie ustalić, czy deklarowany wzrost liczby lotów nocnych stanowił uzasadnione ograniczenie prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego lub domów osób mieszkających w pobliżu lotniska Heathrow.

Wyrok ETPC z dnia 8 lipca 2003 r. w sprawie Hatton i Inni przeciwko Wielkiej Brytanii, skarga nr 36022/97

Wyrok ETPC z dnia 30 listopada 2004 r., w sprawie Oneryıldız p-ko Turcji, skarga nr 48939/99, par. 90, 93-94 oraz 149

Zakład Praw Człowieka

Wydziału Prawa i Administracji UW

Prawa Człowieka

Kierunek dalszego rozwoju orzecznictwa?

- Trybunał stwierdził, że w przypadku przestępstw przeciwko środowisku naturalnemu, takich jak masowe wycieki ropy naftowej ze statków, istnieje silny interes społeczeństwa w ściganiu osób za te przestępstwa odpowiedzialnych.
- Trybunał uznał, że prawo ochrony środowiska morskiego stale ewoluowało. Dlatego też to właśnie w świetle tych „nowych realiów” należy interpretować gwarancje konwencyjne. W związku z tym możliwe jest uznanie, że szkody wyrządzone środowisku naturalnemu mogą być na tyle poważne, że uzasadniają aresztowanie i zatrzymanie, jak również nałożenie znacznej kwoty kaucji.
- Wyrok ETPC z dnia 8 stycznia 2009 r. w sprawie Mangouras p-ko Hiszpanii, skarga nr 12050/04

Zakład Praw Człowieka

Wydziału Prawa i Administracji UW

Prawa Człowieka

Kryteria dopuszczalności skargi indywidualanej!

1. Trybunał może rozpatrywać sprawę dopiero po wyczerpaniu wszystkich środków odwoławczych, przewidzianych prawem wewnętrznym, zgodnie z powszechnie uznanymi zasadami prawa międzynarodowego, i jeśli sprawa została wniesiona w ciągu sześciu miesięcy od daty podjęcia ostatecznej decyzji.
2. Trybunał nie rozpatruje żadnej skargi wniesionej w trybie artykułu 34, która:
 - a) jest anonimowa lub
 - b) jest co do istoty identyczna ze sprawą już rozpatrzoną przez Trybunał lub ze sprawą, która została poddana innej międzynarodowej procedurze dochodzenia lub rozstrzygnięcia, i jeśli skarga nie zawiera nowych, istotnych informacji.

Zakład Praw Człowieka

Wydziału Prawa i Administracji UW

Prawa Człowieka

Kryteria dopuszczalności skargi indywidualnej!

3. Trybunał uznaje za niedopuszczalną każdą skargę indywidualną wniesioną w trybie artykułu 34, jeśli uważa, że:

- a) skarga nie daje się pogodzić z postanowieniami Konwencji lub jej Protokołów, jest w sposób oczywisty nieuzasadniona lub stanowi nadużycie prawa do skargi; lub
- b) skarżący nie doznał znaczącego uszczerbku, chyba że poszanowanie praw człowieka w rozumieniu Konwencji i jej Protokołów wymaga rozpatrzenia przedmiotu skargi oraz pod warunkiem, że żadna sprawa, która nie została należycie rozpatrzona przez sąd krajowy, nie może być odrzucona na tej podstawie.

Zakład Praw Człowieka

Wydziału Prawa i Administracji UW

Prawa Człowieka

Dziękuję za uwagę!

a.ploszka@wpia.uw.edu.pl

Zakład Praw Człowieka
Wydziału Prawa i Administracji UW

Prawa Człowieka